

ՐԱՇՆԻԻՒՆ

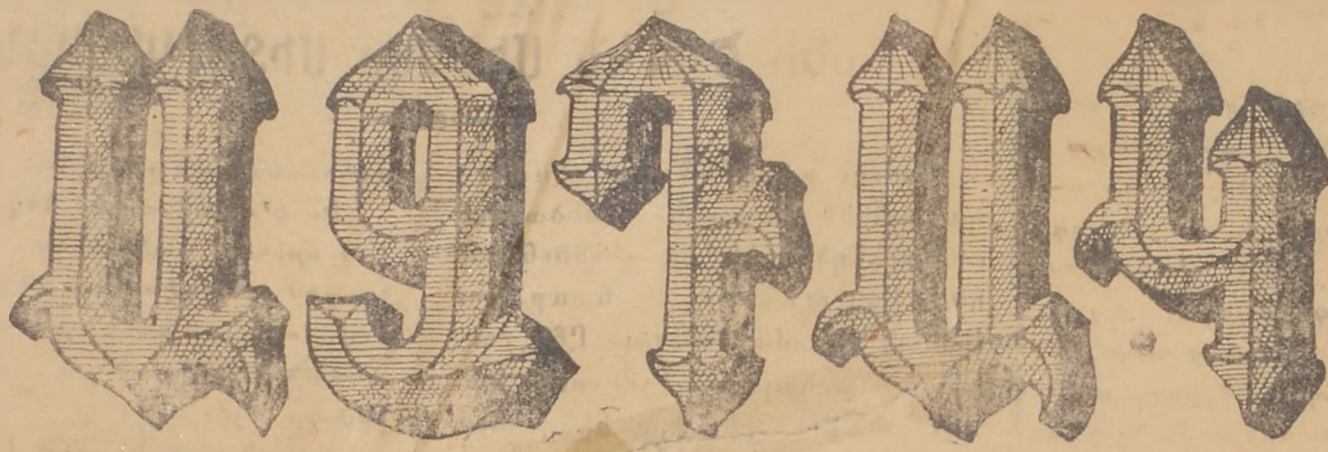
Սրբաբնակ քաղաքում

Վեցամսեայ 35

Արտահմ. ցրկ. 4

Վեցամսեայ 2.50

Իրագ եւ Պարսկ. 1 անգլ. ոսկի



ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
21 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1927

Հայտնի՝ «AZTAG»

Journal Armenien

B. P. 587

Beyrouth—Liban

Ա. Տարի

Կր երաստարանի Զործբարձրի եւ Շարաք օրերը

ԹԻՒՆ 57

Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

Պ. Ա. Ե. Տ. Ե. Ս. Ա. Հ. Ա. Ր. Ո. Ն. Ե. Ա. Ն. Ի

ԶԵԿՈՒՑԱԳՈՐԸ ՍԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ

«Իրեն ներկայացուցիչ հայ ժողովուրդին Հայտնություն ժողովին մոտ և ստորագրողը Սէվրի դաշնագրին»
Կր գրէ իր գեկուցագրին մէջ Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահ Ա. Ահարոնեան, — կուգամ Միջխորհրդարանային Համաժողովին ուղարկութեան հրահրել եղբայրական բախտին վրայ հայ ժողովուրդին, որ համախարհային պատերազմին մեծ զոհը դարձաւ։ Մէկ միջոցով հայերը ջարդուեցան պատերազմի ընթացքին թիւ դը կառավարութեան կողմէ, ուստի միջոցով վաճառուեցաւ 3000 տարուան իր հայրենիքին, շարժուն և անշարժ կալուածները գրաւուեցան։ Ահա այս է պատերազմին պատճառով հայկական աղէտին հաղուե կըլիւր։

«Երբ ժողովուրդին անուշով է,

որ կուգամ բողոքել 35 քաղաք-կիրթ ազգերու արժանաւոր ներկայացուցիչներուն, խնդրելով անոնցմէ որ օրակարգի վրայ դնեն Հայկական Հարցը, իրենց ձայնը յարձրացնեն ի նպաստ Հայաստանի՝ բարոյապէս աջակցելու համար, միաժամ նաև իրենց պատկանած խորհրդարաններուն ներկայացնեն այս խնդրագիրը։ Հայ ազգը այս արդարութիւնը կը սպասէ յանուն մարդասիրական և խաղաղասիրական այն նոյն սկզբունքներուն, որոնք կ'ողակտեն Միջխորհրդարանային Համաժողովը։ Որովհետև, այնքան ատեն որ այս մեծ անարդարութիւնը հանդուրժի և հայ ժողովուրդը չունենայ իր ազատ և անկախ հայրենիքը, ոչ մէկ տեսակով խաղաղութիւն կարելի է Մեր ձեռքով և իրենց մէջը։

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻ ՏՄԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա. Ա. ՀԱՐՈՆԵԱՆԻ "ԻՄ ԳԻՐԲԸ"

Հակառակ գրքի խորագրին, ինքնակենսագրութիւն մը չէ Ա. Ահարոնեանի «Իմ Գիրքը»։ Մանկութեան տարիները, որ կ'երկարին տասներկու տարի, էպի եւ մինչև այնտեղ որ մարդկային ինքնութիւնը կը հասնի ցոյց կուտան իրենց արտաքին պարզութեան հետ այն խորքէն հոգեկան պարտաւորութիւնը որ կ'աշխարհէին մանուկին հոգին, մանուկանք անոր, որ արդէն փոքր հասակէն կը մատնէ տաղանդին բոցը։

Ահա կենսագրութեան գաղտնիքը՝ մանուկին ծնունդը որը նկարագրութեամբ է այնքան հոյակապ էջերով գրքի նախամուտին։ Քաղցր յուշերով ընթերցողը կը տարուի իր մանկութեան, ինչպէս ընտանիքին յարկը, որտեղ նոյն տեղիցումը տանջած է բոլոր մանուկները, արթնցնելով և ցոյց տալով այդ հասակին մէջ իսկ խառնուածքներու աշխատանքները, երբ նորածնի մը մուտքը ընտանիքին կան յարկէն ներս, մանուկներու մէջ արթնցողը է կամ կատաղութիւն կամ գուրգուրանք։ Ու յետոյ յառաջ ծնածը, որ տաք ծնունդէն համար իսկ կը մնայ միևնոյն՝ ճշմարտութեան գաղտնիքի առջև հոգեկան ինքնագործ իսպառ խաւար է։

«Միակ խաւար» որ լոյսից բարձր է և լոյսից գեղեցիկ» բայց այդ միակ խաւարը՝ որ լոյսէն բարձր է ու գեղեցիկ կը պահէ իր զմայելի իմաստը մինչև վայրկեան մը, մինչև այն ատեն երբ մանուկը աշխարհ կ'ազայ լացով, մտելով տառապանքի պողոտան։

«Բնութեան փոխը չէ, որ մայրը երկունք ունի և նորածինը լացով է աշխարհ գալիս»։ Այդ լացին արձագանք է կ'երկարի Ահարոնեանի գրքին մէջ։ Լաց մը որ կը ցոլացնէ իրական կեանքը, որ աղապատանք չի թելադրեր, ոչ այլ ուսուցում այլ կը ճանչցնէ կեանքը՝ ինչպէս որ է, առանց չողջողուն կիզիքներու, և որ կը գինէ մարդկային հոգին առաքելութեամբ ու վրէժով։

Ուստի ապէս ոչ ոք չի գրել երկրորդ գլուխը՝ «Մեր Տունը» ուր հեղինակը կը նկարագրէ հայրենական օճախը։ Այդ օճախը ուր տարիներ սերունդներ են բնակած, պատկերացում է բնական ու ինքնատիպ։ Զիկա՛յ այնքան կեղծապատիր հայրենասիրութիւն, որ ներկայացնէ հայրենական տունը իբր լուսաւոր պալատ մը։ Եթէ հոգեկան իշտակներու համար ճիշտ է այս վերջին բացատրութիւնը, արտաքին չպարզով անտեղ է հայ գեղական տունը իր թշուառութեամբ ու անպատշաճութեամբ մը։ Եւ ի՞նչ գեղեցիկ է քաղաքաւորութիւնը, նախ այդ տան ճար-

տարապետական կառուցուածքին՝ «Եւ ոչ մի տեղ չեմ ապրել մեր սրահներին յարուցած մութ անլույսի մէջ»։ Գուցուք առաւտարի ծառը բեր պահելու այդ յարաւա ճիգը, որ անսովոր ընտելութեամբ յետոյ լուսաւորում կը յարմարէ մէջ բարձրացած շինութիւններու մասին, որտեղ սրահներն ու խոյակները աւելի հսկայական են, ծառերէնէնքը ահա որ, բայց թէ ինչպէս թեթեւ տեսողութեամբ համար զանգուածները վրայ թեթեւութեան ժպիտ է սիրում, և կամար ու սրահ, խոյակ ու թակաղաղանքի խառնուած են կրում իրենց ուսերին խառնուած ցնեղութեամբ։

Բայց այս քաղաքաւորութեան յետոյ որ տարուածքի գեղեցիկութեամբ մը ոգի կ'առնեն անուշ իրերը, նոյն եղբայրացութիւնը ուր կը թեթեւաբանաստեղծի զգայուն և հայրենասէր հոգին՝ ճշմարտութեան ու հայրենիք անցած ու գալիք բոլոր սերունդներին հոգու ոսկէ կաղապարն են։

Այդ տունն է որ իր ցաւերով ու փոքր ուրախութիւններով երազել կուտայ մեծ հայրենասէրը, և իր հոգոս երգով սերունդներու միտքը կ'աղակտէ կ'աշխարհէ տան ու տառապանքին։ Ու կեանքը, որ կը հոսի հայրենի տան կամարներուն առջև (այդ կ'անգը... բայց ինչպէս բացուածքով կամ միջբերաններն ընդ այդ կեանքին, որ փռուած է «Իմ Գիրք» ոսկէ թերթերուն վրայ)։ Ահա մանուկը վեց տարեկան, առանձին վիշտը ընտանեկան յարկէն ներս։ Գիրքը սղաքոր մահը, հոգեբանական բարձր վիճակը, որուն ենթարկուած է, արիւնյակից եղբոր մահը ոչ մէկ ցաւի ըզգացում չի արթնցնիր անոր մէջ, նոյն էսկ ատենութիւն ընդ մեռած եղբոր գէմ։ Իրականին մէջ մահ է, որ իր առթիւն գարնան րանքին հետ ատենութիւն է դուռ անոր հոգիէն ներս։ Ուր զարհուրանքն է, որ եղբորը թաղուելէն վերջ չի բաժնուել մանուկէն, մղձաւ աշի մատնելով սգաւոր ծնողը։ Մինչև որ պատու Մարգարիտը իր հոգի օգնութեամբ կը գտնէ Սուրբ Յակոբի փրկարար ճամբան։ Ու Մարտի ճարձքը իրան անդամադրել կ'աշխարհանքը ուր իր Յակոբի աղբերին լծած ու զոյլալը կ'աշխարհանքը՝ եւ մանուկը։ Բայց պէտք է կարգաւ յափշտակութեամբ և խորասուզումով վարպետին գիրքը սպրեւել հասարակաց հայրենի կախարդական խոփչանքը։

Ու վերջապէս «խորհուրդը»։ Կոն որ յաղափարի սրբազան հոգեւոր կ'իշխայ մանուկին հոգիէն ներս և

որ յետոցային զայն դարձուց մեծ խորհուրդ սեր զժողովը երկրին։

«Դառն Աստուած այն օրիցս, ահա ինչամեայ երախտ այդ անմեղ եղբորը յառաջացուցած սարսափին տակ։ Դասրիկը նկատ է, որ կը յայտնէ անոր հեղինակին քաղաքում ըլլալը։ Զուրու մէջ առթիւն առաջին ճնշող ապստոյնութիւնը, հայոց աշխարհից կը կաղապարեն ապագայ գրողին հոգին՝ ճշմարտութեան հզօր շնչին եւ պարտական էութիւնս փոխորդու հայրըք, ու կեանքի ճնշող խորհուրդին առջև հասնուցած վարպետը կ'էս դար յետոյ կը վերստին պէտք լինի կեանք մի ճաշկատագրական երգ է միայն, որ հարգաւոր ծնող է ասուծ, կամ հողմի պէտք ունակը ծնող մի երկնառք վարպետը։

Այդ ճակատագրական երգը առ ճնշող կը դառնայ, այլասերած մարդկութեան բարոյականին շնորհիւ։ Իրեն կիզիչ շիջողուն տակ եղբայրներուն կ'էս օրուն հազը տանող երեխան է որ փոքր լճակին մէջ ապահովու հաճախէ կը ստուտայ, սգեղեցկութիւնը մահու կախարդանքն ունի, մարդու զարհուրելի ճակատագրին է խորտակել որուն հասնելու կատաղանքը կը տեւ մինչև մայրամուտ, մինչև հասնելը գիւղի հետադ Քաղաքին Գարուն, որմէ կը պոսթկալ, բաժանեալ թոյնը մարդկային հոգոյն, ճշմարտութիւնի հոգին, կողոպտող մարդկանցից հետինն է, չարչարուել ժամերով տառապանք, ու ապա ընկերով մը կ'ընթերցան յաջողութեան համար, բայց ահա իրենց օգնութեան աշխատանքին Գարուն ապալեն ներս, իսկ յուսաւոր երեխան գարնունը իր յոյսերու խորտակումին մէջ, որուն կը յաջորդէ լացը, առաջին յուղարկուողութեան ընկերով առաքելութեամբ։

Ու հարազատ եղբայրները, զգալի ինչ ունի այս երեխան— ճշմարտարար... Գարունից Գարուն տարաւ, խորից տարաւ... կը ծիծաղին եղբայրները, անոնք շատոյց չեմ փած էին մարդկային հոգին, ճշմարտ գիտէին կեանքը, ապրել էին։

«Ես նոր էի ապրում»։

«Ու նորէն լացեցին»։

Այնուհետև, կեանքն ու իր քայլերը նոյն ճամբան է որ կը առնին մանուկը, ակախառն ընկող զայն կեանքին անխառնութիւններուն (այս անգամ մեծ եղբայրն է, որ իր անմեղ ընկերակցութեամբ, Մարտի պոսթանը կը հաւաքէ, ճայն տարին ձմրանը սաքունների զրոյցի ամենա հետաքրքիր նիւթն էր, թէ ինչպէս Հարունը հաւաքեց Մարտի բոստանը)։

Անտար սկոյս գրքի ամենահետաքրքիր գլուխը «Ջարձ» է։ Մանկական անքնի սերահարութիւնն է որ կը խօսի այնտեղ, ճշմարտ գէպի տարբեր սեռեր, էրիկ մարդու հոգի որուն սրբը կը փչէ մատուց տարիներին Ո՞վ չի ինչիւր իր մանկութեան տարիները նայած խառնուածքն ու ժառանգականութեան, պարզ զգայուն մինչև սրբաւարութիւն երկարող դրուուապետը կ'առնի մատաղ հասակին, և միշտ ճշմարտ գէպի տարբերաւոր աղբիւր։ Զարաճա խաղերը, աղբիւրներու ծաւերը փետեղեն մինչև այնտեղ խառնուածքը արիւնքի ու աստիճանի բայց հանգստ ու բնական է Ջարձի հանդէպ զարթնած սէրը։ Անմաստ և հեռապատ փառքը գուր մը պարտեղներուն մէջ։ Անվերջ քրքիռ ու երգ այդ կեանքը, թերեւս ամենաբնականին տարիները զուրու աշխարհին։ Ու յետոյ սէրը, հոգին տակ ճշմարտ աւելի մը նըման։ Մանուկի սրունքն է վերաւորութեամբ ծառի ու քաղաքին։ Այնտեղ իմութի մը վրայ Ջարձն է ճշմարտ, ճշմարտ յառաջով նստեցրեց ինչ առաւել կ'առնի, ինքը ծնունդի եկաւ առջևս, վերաւոր ուս բռնեց, գոգ նոցով ու կանաչ խոտերով սրբեց արլներ, ապա ինչից միջնորդ կարեց

ՏԵՂԱՆԻ ԼՈՐԵՐ

Տէր և Տնորէն՝ Է. ՊԱՆԵԱՆ